

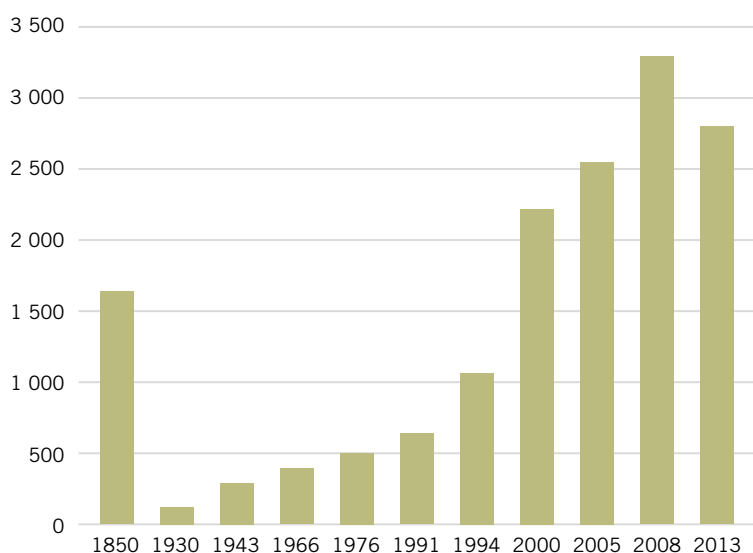
2013/14

ROVDJURSINVENTERING BJÖRN

Björnstammen i Sverige minskar

Efter några år av stark utveckling för den svenska björnstammen visar den senaste populationsberäkningen från våren 2014 att tillväxten är negativ, vilket tyder på att björnstammen minskar. Populationsberäkningarna anger att det 2013 fanns runt 2 800 björnar i Sverige.

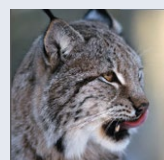
BJÖRNSTAMMENS UTVECKLING

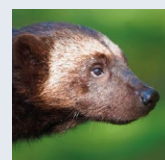
KÄLLA: POPULATIONSBERÄKNING FRÅN SKANDINAVISKA BJÖRNPROJEKTET

Populationsberäkningen är baserad på de spillningsinventeringar som genomförts i respektive län och trender i de björnobservationer som jägarna samlat in. Tillväxttakten mellan 2008 och 2013 tyder på en nedåtgående trend för björnstammen i Sverige under denna period med i genomsnitt 3,2 procent per år. Den negativa trenden beror på att björnstammen minskar i Norrbottens och Jämtlands län med runt 8 respektive 7 procent per år.

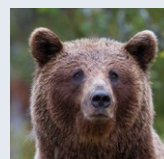
En trolig förklaring till björnstammens negativa trend är att sedan 2005 har både licensjakt och skydds jakt på björn ökat. Björnen är en art som reproducerar sig långsamt och att jaktuttaget har ökat är en bidragande faktor. Licensjakten riktas på samtliga ålders- och könsgrupper av björn, med undantag av honor med ungar som är fredade. Skyddsjakten som bedrivs under våren, i syfte att minska skador för rennäringen, har även riktats mot honor med ungar. Det har haft större effekt på populationstillväxten än att skjuta i huvudsak yngre björnar som inte reproducerar sig.

Lodjur

Järv

Björn

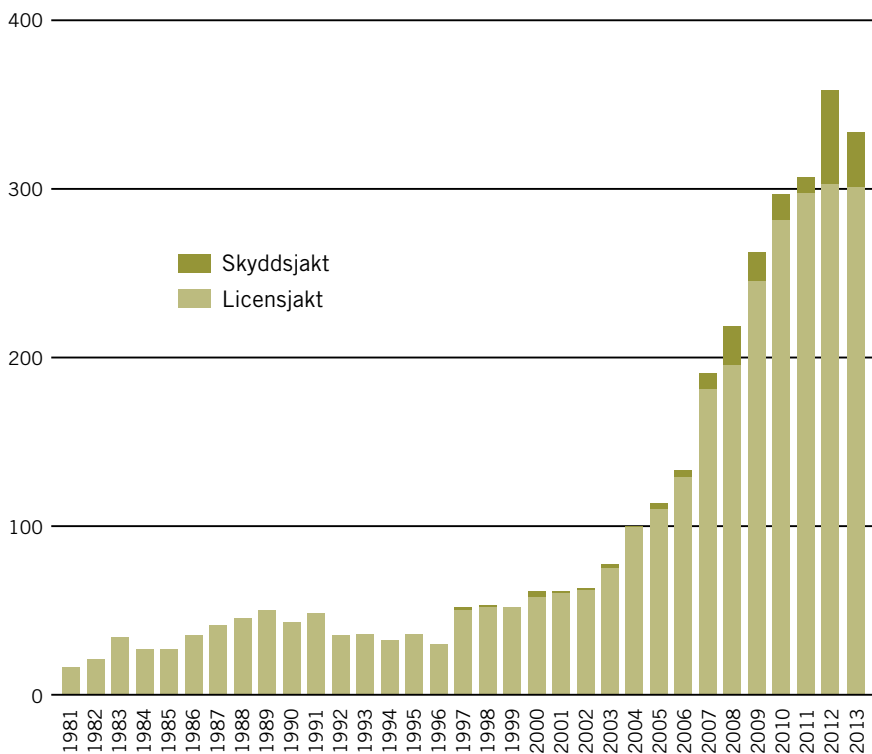

Varg

Övervakning och inventering av rovdjur

Sedan 2012 inventeras järv och lodjur med hjälp av en gemensam metodik för Sverige och Norge. Under 2014 ska även gemensam metodik för björn och varg vara klar. Rovdjursstammarna inventeras årligen för att veta hur stora stammarna är och var rovdjuret finns. Kunskapen om djuren är nödvändig för att kunna genomföra en hållbar och långsiktig viltförvaltning och utgör bland annat grund för beslut om jakt, för förebyggande åtgärder och för ersättning till samebyarna för förekomst av rovdjur.

LICENS- OCH SKYDDSJAKT PÅ BJÖRN, ANTAL FÄLLDA DJUR

KÄLLA: SAMMANSTÄLLNING AV SVERIGES VETERINÄRMEDICINSKA ANSTALT

En bidragande förklaring till minskningen av björnobservationer kan vara att det sedan 2009 skett en förändring i när under året de flesta björnar skjuts. Detta påverkar möjligheterna att observera och räkna björnarna. En större andel av björnarna skjuts nu före älgjaktens början. Skyddsjakterna på våren har ökat, men det ökade intresset för björnjakt innebär också att allt fler björnar fälls tidigare under licensjakten som startar den 21 augusti. Detta kan påverka jämförbarheten i björnobsen mellan perioderna före och efter 2009. Eftersom det finns tillgång på data om när björnar fälls och hur många de är så finns det även möjlighet att skatta hur stor påverkan detta kan ha på observations-trenden. Det Skandinaviska Björnprojektet har därför fått i uppdrag att utreda hur stor denna effekt är och i vilken mån den påverkar nuvarande populationsberäkningar.

Hur vet man hur många björnar det finns

Inventeringarna bygger huvudsakligen på att samla in björnsplinning som sedan DNA-analyseras. Under älgjakten bidrar jägarna med att registrera sina observationer av björn. Björnobservationerna ger ett index över björnstammen som kan användas för att beräkna trender i björnstammens utveckling. Utifrån genomförda spillningsinventeringar och björnobsen görs beräkningar på hur stor björnstammen är i Sverige.

Den negativa populationstrenden enligt den senaste populationsberäkningen är statistiskt säkerställd men det råder viss osäkerhet kring storleken på denna då metoden för beräkningen förändrats under senare år.

Var finns björnarna

Björnen förekommer allmänt i Sverige från Dalarnas och Gävleborgs län och norrut. Den svenska björnstammen utgör huvuddelen av den skandinaviska populationen.

- ett sydligt område – Härjedalen (södra Jämtlands län), Dalarna och Gävleborgs län
- ett mellanområde – norra Jämtland, Västernorrlands län och Västerbottens län
- två nordliga områden – Norrbottens län.

På grund av bristande data är osäkerheten gällande björnstammen i fjällområdet stor. Utanför fjällområdet har björnstammens utbredning sakta expanderat. Utbredningen har fortsatt att öka ut mot kusterna, och de tidigare två områdena i norr har växt ihop till ett större område och det mellersta och södra området har närmat sig varandra.

Hur används inventeringsresultaten

Inventeringarna ger kunskap om rovdjursstammarnas storlek, var de lever och hur stammarna utvecklas över tiden. Bra underlag är nödvändiga för att det ska vara möjligt att bedriva en ansvarsfull och långsiktigt hållbar förvaltning av de stora rovdjuren. Inventeringsresultaten ska ge underlag för uppföljning av nationella och regionala mål för rovdjursstammarnas status och utveckling och ligger bland annat till grund för ersättning för rovdjur till samebyar och beslut om jakt samt för planering av skadeförebyggande åtgärder.

Så här inventeras björnarna

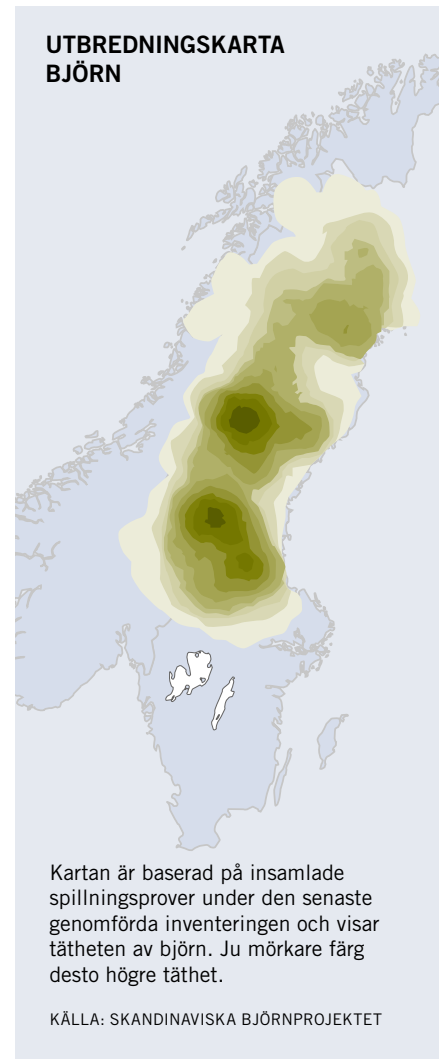
Det finns i huvudsak tre metoder som används för att få information om björnstammens storlek, utbredning och utveckling:

1. Spillningsinventeringar
2. Björnobsen
3. Björnjakten och andra döda björnar

Insamling av björnsplinning sker på hösten genom frivilliga insatser, framför allt av jägarna i samband med älg och björnjakt. Björnobsen är observationer av björn som insamlas av älgjägarna under de första sju älgjaktdagarna varje år.

Uppgifterna från döda björnar kan användas för forskning och uppföljning av förändringar i björnstammen. Uppgifter från de döda björnarna kan även användas för att kvalitetssäkra genomförda spillningsinventeringar.

Resultatet från spillningsinventeringarna och döda björnarna finns tillgängliga för alla på www.rovbase.se

Vem gör vad i inventeringsarbetet

Länsstyrelserna har ansvarat för att arrangera spillningsinventeringar i respektive län. Spillningsinsamlingarna har genomförts i samarbete med Svenska jägareförbundet som bistått med stöd i organisation i utlämnaden av material och med insamling av prover.

Björnobservationerna samlas in, bearbetas och analyseras av Svenska Jägareförbundet på uppdrag av Naturvårdsverket.

Skandinaviska Björnprojektet fått i uppdrag att beräkna björnstammens storlek i Sverige. Skandinaviska Björnprojektet bidrar med också med information om björnens biologi och ekologi.

Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA, samlar uppgifter och åldersbestämmer fällda björnindivider. www.sva.se

Naturvårdsverket kvalitetsgranskar och fastställer inventeringsresultaten.

Mer information om björnstammen finns på www.naturvardsverket.se under Så mår miljön.

Databaser för inventering

I arbetet med rovdjursinventeringarna har viltförvaltningen tillgång till den gemensamma norsk-svenska databasen Rovbase. För närvarande pågår ett utvecklingsarbete med att göra de inventeringsdata som inte omfattas av sekretess tillgängliga även för allmänheten och redan nu finns en mängd information om döda djur och dna-prover tillgängliga.

www.rovbase.se

För att omhänderta allmänhetens observationer har Rovdata i Norge i samarbete med Naturvårdsverket utvecklat den gemensamma databasen Skandobs med tillhörande mobilapp där vem som helst kan rapportera observationer av stora rovdjur.

www.skandobs.se